

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, https://www.finarbitr.cz

Navrhovatel

Zástupce

Mgr. Lucie Růžičková
advokát
IČO 631 23 606
Jana Růžičky 1165/2a
148 00 Praha 4

Instituce

Česká pojišťovna a.s.
IČO 452 72 956
Spálená 75/16
110 00 Praha 1

Zástupce

Mgr. Robert Němec, LL.M.
advokát
IČO 662 41 821
Jáchymova 26/2
110 00 Praha 1

Č. j. FA/SR/ZP/1161/2017 - 34

Praha 20. 5. 2019

Rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 13. 11. 2017 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), o určení neplatnosti pojistné smlouvy č. ■ ze dne 30. 9. 2010 a zaplacení částky ve výši rozdílu mezi uhrazeným pojistným a částkou 48.346 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % p.a. z částky 54.554 Kč ode dne marného uplynutí lhůty k plnění podle výzvy ze dne 18. 7. 2017 do zaplacení, o námitkách Instituce ze dne 7. 3. 2019, č. j. FA/SR/ZP/1161/2017 - 24, a o námitkách Navrhovatele ze dne 13. 3. 2019, č. j. FA/SR/ZP/1161/2017 - 25, proti nález finančního arbitra ze dne 28. 2. 2019, č. j. FA/SR/ZP/1161/2017 - 23, takto:

- A. **Nález finančního arbitra ze dne 28. 2. 2019, č. j. FA/SR/ZP/1161/2017 - 23, se podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi ve výroku II. mění a po změně zní:**

Instituce, Česká pojišťovna a.s., je povinna navrhovateli, ■, zaplatit částku ve výši 97.700 Kč (slovy devadesát sedm tisíc sedm set korun českých) s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 54.554 Kč (slovy padesát čtyři tisíc pět set padesát čtyři korun českých) od 23. 8. 2017 do zaplacení, a to do 3 dnů od právní moci nález.

- B. **Námítka, které podala instituce, Česká pojišťovna a.s., IČO 45272956, se sídlem Spálená 75/16, 110 00 Praha 1, doručené finančnímu arbitrovi dne 7. 3. 2019, č. j. FA/SR/ZP/1161/2017 - 24, a námítka navrhovatele, ■, doručené finančnímu arbitrovi dne 13. 3. 2019, č. j. FA/SR/ZP/1161/2017 - 25, proti nález finančního arbitra ze dne 28. 2. 2019, č. j. FA/SR/ZP/1161/2017 - 23, se zamítají a nález finančního arbitra ze dne 28. 2. 2019, č. j. FA/SR/ZP/1161/2017 - 23, se podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi ve výroci I., III. a IV. potvrzuje.**

Odůvodnění:

1 Řízení o návrhu

Finanční arbitr rozhodl ve sporu mezi Navrhovatelem a Institucí nálezem ze dne 28. 2. 2019, č. j. FA/SR/ZP/1161/2017 - 23 (dále jen „Nález“), ve kterém dovedil absolutní neplatnost pojistné smlouvy č. ■ s názvem *Životní pojištění PROFI Invest* uzavřené dne 30. 9. 2010 (dále jen „Pojistná smlouva“) z důvodu neoddělitelnosti neplatných ujednání o počátečních a správních nákladech a o rizikovém pojistném.

Protože finanční arbitr nezjistil, že by pojištění sjednané Pojistnou smlouvou bylo ukončeno a Navrhovatel nebyl povinen hradit pojistné, dovedil právní zájem Navrhovatele na určení neplatnosti Pojistné smlouvy ve výroku I. Nálezu.

Finanční arbitr po připuštění námitek promlčení, které Instituce i Navrhovatel v řízení důvodně vzájemně vznesli, rozhodl o tom, že je Instituce povinna vydat Navrhovateli bezdůvodné obohacení ve výši 88.200 Kč (nepromlčené pojistné) s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně z částky 54.554 Kč od 23. 8. 2017 do zaplacení.

Finanční arbitr současně výrokem IV. Nálezu uložil Instituci zaplatit sankci ve výši 15.000 Kč podle § 17a zákona o finančním arbitrovi.

3 Námítky Navrhovatele

Navrhovatel nesouhlasí s výrokiem III. Nálezu.

Navrhovatel namítá, že závěry finančního arbitra o neoddělitelnosti neplatných ujednání o nákladech a rizikovém pojistném od Pojistné smlouvy jako celku se nezakládají na skutkových zjištěních.

Navrhovatel argumentuje, že se finanční arbitr měl zabývat dalšími důvody neplatnosti Pojistné smlouvy, konkrétně neplatností ujednání o inkasních nákladech, odkupném a o poplatku za správu portfolia, za evidenci podílových jednotek a jiných srážkách, neurčitostí pojistného plnění, rozporem vůle Instituce a písemné Pojistné smlouvy (Instituce snižovala kapitálovou hodnotu o náklady a rizikové pojistné), rozporem se zákazem nekalých obchodních praktik (produkt byl prezentován jako spoření a Navrhovatel nebyl seznámen s nákladovou strukturou pojištění) a nepřevzetím pojistného rizika (kdy účelem Pojistné smlouvy bylo fakticky investování, nikoliv pojištění).

Navrhovatel opakovaně namítá, že se Instituce na jeho úkor obohatila úmyslně, když nejpozději ode dne 14. 5. 2012, tedy ode dne zveřejnění úředního sdělení České národní banky k některým informačním povinnostem věděla, že uzavřela Pojistnou smlouvu v rozporu se zákonem. Navrhovatel opakovaně namítá, že Instituce vznesla námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy, když nejednala při uzavření Pojistné smlouvy s odbornou péčí. Navrhovatel namítá, že v Nálezu chybí posouzení sporu z hlediska všech specifík, zejména s ohledem na délku pojistné doby, výraznou časovou asymetrii v poskytování plnění smluvních stran a asymetrii odbornosti smluvních stran.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr chybně zúčtoval vzájemná plnění stran neplatné smlouvy ve smyslu § 457 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „starý občanský zákoník“), když nejdříve aplikoval námitku promlčení.

Navrhovatel namítá, že finanční arbitr neprovedl za účelem prokázání tvrzení Navrhovatele žádné dokazování a navrhuje, aby v námitkovém řízení vznesl dotaz k Instituci na kampaň „Takové lepší spoření“, vyslechl osobu odpovědnou za soulad jednání Instituce s právními předpisy a s pokyny dohledového orgánu a osobu odpovědnou za soulad jednání Instituce s obsahem Pojistné smlouvy.

Navrhovatel se dovolává postupu finančního arbitra podle § 90 odst. 1 písm. b) správního řádu, tj. aby Nález zrušil a věc znovu projednal v prvostupňovém řízení, případně shledá-li finanční arbitr tento postup nedůvodným, aby v rozhodnutí o námitkách výrok III. změnil a uložil Instituci povinnost zaplatit Navrhovateli rozdíl mezi uhrazeným pojistným, mimořádným výběrem a částkou 88.200 Kč.

4 Námítky Instituce

Námítky Instituce směřují proti výroku I., II. a IV. Nálezu.

Instituce odmítá závěr finančního arbitra o neurčitosti Pojistné smlouvy, resp. jejích ujednání o počátečních a správních nákladech, a opakuje, že Navrhovatel byl o existenci počátečních a správních nákladů informován v čl. 1 bodu 3 Doplnkových pojistných podmínek, který je podle Instituce dostatečně určitý. Instituce argumentuje, že podpisem Pojistné smlouvy Navrhovatel potvrdil, že mu byly předány Všeobecné pojistné podmínky, Doplnkové pojistné podmínky a že se s jejich obsahem seznámil, resp. měl od počátku dostatečné informace o nákladovosti produktu, když Instituce současně nebyla povinna Navrhovatele informovat o pojistně matematických zásadách, ze kterých konkrétní náklady vycházejí.

Instituce tvrdí, že závazky spojené s Pojistnou smlouvou, tj. rizikové pojistné, počáteční a správní a jiné náklady, hradí pouze z kapitálové hodnoty s garantovanou technickou úrokovou mírou. V souladu s tímto ujednáním tak lze až zbývající část běžného pojistného považovat za část určenou ke klientem zvolené alokaci. Nikdy proto nemůže dojít k situaci, že by bylo pojistné alokováno jinak než podle pokynu klienta.

Pokud jde o běh promlčecí doby, Instituce nesouhlasí se závěrem, že Navrhovatel získal vědomost o neplatnosti Pojistné smlouvy a vzniku bezdůvodného obohacení v pozdějším okamžiku než při uzavření Pojistné smlouvy, neboť Navrhovateli byly všechny skutečnosti, kterými nyní její neplatnost odůvodňuje, známy právě při sjednání smluvního vztahu a tyto skutečnosti se v průběhu pojištění nikdy nezměnily. Argumentace Navrhovatele, stejně jako právní posouzení finančního arbitra, se opírá pouze o obsah smluvní dokumentace, přičemž není sporu o tom, že by ji Navrhovatel neobdržel. Instituce namítá, že ve světle rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2010, sp. zn. 28 Cdo 3148/2009, subjektivní i objektivní promlčecí doba počíná zaplacením každé jednotlivé platby. Instituce dovozuje, že při posouzení promlčení práva Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení je nutné aplikovat dvouletou subjektivní promlčecí dobu, za nepromlčené by bylo možné považovat pouze platby pojistného zaplacené po 13. 11. 2015 v celkové výši 52.700 Kč.

Instituce namítá, že není pasivně legitimovaná co do vydání bezdůvodného obohacení v části účtovaných počátečních nákladů v celkové výši 14.112 Kč, kdy to není Instituce, která se měla na úkor Navrhovatele údajně obohatit, ale pojišťovací zprostředkovatel, kterému byla tato částka jako provize za sjednání Pojistné smlouvy vyplacena.

Instituce navrhuje, aby finanční arbitr návrh v celém rozsahu zamítl.

5 Vyjádření Instituce k Námitkám Navrhovatele

Instituce tvrdí, že Navrhovatel od počátku věděl, že produkt není beznákladový, když existence nákladů souvisejících s Pojistnou smlouvou vyplývá z pojistných podmínek. Instituce argumentuje, že konkrétní částky (náklady) pojištění vychází z interního nastavení pojistně matematických zásad pojistitele a v době uzavření Pojistné smlouvy Instituce neměla povinnost o těchto zásadách Navrhovatele informovat.

Instituce argumentuje, že je přesvědčena o platnosti Pojistné smlouvy a odmítá, že by měla úmysl bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele nebo že by vznesla námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy. Instituce argumentuje, že námitkou promlčení se nesnaží poškodit Navrhovatele ale pouze zabránit vlastnímu poškození.

6 Řízení o námitkách

Finanční arbitr posoudil námitky Navrhovatele a Instituce jako přípustné odůvodněné námitky ve smyslu § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81, 82 a 83 správního řádu.

Finanční arbitr nepovažuje za nutné znovu definovat a vykládat sporná ujednání Pojistné smlouvy tak, jak učinil v Nálezu ani vyjadřovat se k těm námitkám, které Navrhovatel a Instituce vznesli již v řízení před vydáním Nálezu a nedoložili je jinými podklady. Finanční arbitr nepochybil, jestliže svou ucelenou argumentací vypořádal námitky Navrhovatele beze zbytku, avšak podrobně nevyvracel v Nálezu každé tvrzení strany sporu a neprovedl každý předložený či označený podklad a odkazuje v této souvislosti na závěry Ústavního soudu v rozhodnutí ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08.

Finanční arbitr je bezplatný státem zřízený orgán mimosoudního řešení spotřebitelských sporů na finančním trhu. Primárním cílem finančního arbitra je tam, kde je spotřebitel v právu, přivést strany sporu ke smírnému řešení sporu tak, aby se spotřebitel nemusel obracet na soud a nemusel hradit náklady soudního řízení, protože řízení před finančním arbitrem je bezplatné a nevyžaduje se, aby byl spotřebitel právně zastoupen (náklady právního zastoupení se v řízení před finančním arbitrem nepřiznávají). Proto musí finanční arbitr posoudit spor zásadně podle právních předpisů a nemůže působit ve prospěch ani jedné strany sporu.

Finanční arbitr tedy není zřízen k tomu, aby rozhodoval spory spotřebitelů v jejich prospěch, když jim jejich nároky nesvědčí.

Pokud jde o shromažďování podkladů pro vydání rozhodnutí, je na stranách sporu, aby předložily takové podklady, které budou pro jednání o mimosoudním řešení sporu relevantní. Finanční arbitr se určitě může v rámci své působnosti obracet na třetí osoby a požadovat od nich předložení podkladů nebo vyjádření tak, aby podklady pro rozhodnutí ve věci byly co nejúplnější. V žádném případě však nelze toto oprávnění finančního arbitra vnímat jako jeho povinnost za spotřebitele předkládat základní podklady pro prokázání existence právního vztahu, který je předmětem sporu nebo existence nároku, kterého se spotřebitel domáhá. A stejně tak to neznamena, že spotřebitel je v řízení před finančním arbitrem ten, který nemusí kromě předložení podání označeného za návrh na zahájení řízení, poskytovat řádnou součinnost, ať už v podobě předložení podkladů, které by měl mít jako jedna ze stran právního vztahu určitě k dispozici, tak i v podobě podání ústního vysvětlení v případě, kdy je zapotřebí.

Pokud jde o Navrhovatelem žádaný postup podle § 90 odst. 1 písm. b) správního řádu, tj. aby finanční arbitr zrušil Nález a věc projednal v novém řízení, nejsou pro něj nejen splněny podmínky, ale ani jej zákon o finančním arbitrovi neumožňuje. Podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi může finanční arbitr nález pouze potvrdit nebo změnit.

Finanční arbitr ve věci samé v mezích své pravomoci a působnosti dané zákonem o finančním arbitrovi rozhodl dne 28. 2. 2019 Nálezem, tedy takovou formou rozhodnutí, kterou mu ukládá § 15 zákona o finančním arbitrovi. Vzhledem k povaze věci, její složitosti a průběžnému doplňování argumentace ze strany Navrhovatele je finanční arbitr toho názoru, že v řízení postupoval bez průtahů a rozhodl v přiměřené lhůtě (§ 6 správního řádu, § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi). Finanční arbitr rozhodl Nálezem podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a správním řádem (§ 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, § 2 odst. 4 správního řádu). Nález obsahuje jak výrokovou část, tak detailní odůvodnění a poučení účastníků řízení (§ 15 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi). Odůvodnění Nálezu zachycuje veškeré úvahy finančního arbitra a provedené právní posouzení zjištěného skutkového stavu, včetně uvedení všech právních předpisů, které finanční arbitr aplikoval, a vypořádání se se všemi relevantními podklady, které měl finanční arbitr k dispozici od účastníků řízení, případně které si v řízení i sám vyžádal.

Finanční arbitr po posouzení průběhu řízení a všech úkonů v řízení s ohledem na výše uvedené nezjistil, že by v řízení nepostupoval v souladu s právními předpisy a nerespektoval při tom rovněž zásady řízení před finančním arbitrem podle zákona o finančním arbitrovi a zásady správního řízení obsažené v § 2 – 8 správního řádu.

6.1 Neplatnost ujednání o nákladech a rizikovém pojistném

Finanční arbitr znovu odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 19. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 573/2005, že „[z]ávěr o neurčitosti právního úkonu předpokládá, že ani jeho výkladem nelze dospět k nepochybnému poznání, co chtěl účastník projevit“, tedy že právní úkon je určitý, pokud lze jeho obsah zjistit výkladem.

S přihlédnutím k zákonnému požadavku určitosti musí být náklady upraveny takovým způsobem, ze kterého bude nepochybná jejich výše, např. 10 % ročního pojistného nebo vzorec, na základě kterého by byla výše těchto nákladů určitelná.

Způsob, jakým jsou náklady a rizikové pojistné upraveny v Doplňkových pojistných podmínkách však nedává jakékoliv výkladové vodítko pro určení jejich faktické výše, protože čl. 1 body 3.1, 1.6 a 1.7 Doplňkových pojistných podmínek odkazují na pojistně technické zásady, které Pojistná smlouva, Všeobecné pojistné podmínky ani Doplňkové pojistné podmínky blíže nevymezují, a tudíž nelze jejich obsah poznat, a to ani za pomoci výkladových pravidel. Daná ujednání čl. 1 bodů 3.1, 1.6 a 1.7 jsou proto ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku neurčitá, závisí-li určení nákladů a rizikového pojistného na pojistně matematických zásadách, které Pojistná smlouva, Všeobecné ani Doplňkové pojistné podmínky nedefinují.

Skutečnost, že právní předpisy nestanoví náklady, poplatky a rizikové pojistné jako podstatnou náležitost pojistných smluv, neznamená, že by smluvní strany pojistné smlouvy neměly povinnost dodržovat obecné náležitosti kladené na každý právní úkon, tedy jeho určitost a srozumitelnost. Pojistná smlouva je pojištěním rezervotvorným, tj. pojišťovna nespotřebovává celé zaplacené pojistné na krytí rizik a poplatků, ale vytváří rezervu resp. kapitálovou hodnotu pojištění, která je Navrhovateli vyplacena v případě dožití nebo kterou poniženou o poplatky vyplatí Navrhovateli v případě předčasného ukončení pojištění. Z výše uvedeného je tedy patrné, že výše strhávaného rizikového pojistného a poplatků (nákladů) má podstatný vliv na výši plnění při dožití či na výši odkupného. Z tohoto důvodu finanční arbitr konstatuje, že u Pojistné smlouvy není ujednání o strhávání nákladů nebo rizikového pojistného žádným minoritním ujednáním, ale je ujednáním zásadním, pro něž není požadavek na určité sjednání nepřiměřený.

Finanční arbitr je přesvědčen, že odkazují-li ujednání Doplňkových pojistných podmínek na dokument (pojistně technické zásady) obsahující způsob výpočtu nákladů a rizikového pojistného, který je Navrhovateli objektivně nepřístupný (finanční arbitr na základě vyjádření Instituce zná pouze mechanismus výpočtu počátečních a správních nákladů), a se kterým Instituce Navrhovatele před uzavřením smlouvy neseznámila, jedná se o způsob ujednání nákladů a rizikového pojistného, který je neurčitý a ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku neplatný.

Skutečnost, že se rizikové pojistné na smrt v čase mění, nevylučuje možnost přesného sjednání výše rizikového pojistného na jednotlivé roky, např. tabulkou s rozepsanou výší rizikového pojistného v jednotlivých letech podle věku pojistníka.

Finanční arbitr tak setrvává na závěru, že ujednání čl. 1 bodů 1.6, 1.7 a 3.1 Doplňkových pojistných podmínek o strhávání rizikového pojistného, počátečních, správních nákladů jsou neurčitá a tudíž neplatná ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku.

6.2 K absolutní neplatnosti Pojistné smlouvy

K námitce oddělitelnosti neplatných ujednání o nákladech finanční arbitr odkazuje, že v Nálezu bodu 5.4.4. náležitě odůvodnil, proč nejsou jednotlivá neplatná ujednání oddělitelná od ostatních ujednání Pojistné smlouvy.

Finanční arbitr odkazuje, že Instituce je podnikatelský subjekt, jehož cílem je dosažení zisku. Finanční arbitr nemohl z ničeho dovodit, že nebylo vůlí Instituce strhávat si náklady podle pojistně technických zásad a že pro ni toto ujednání nebylo klíčové (vůle Instituce strhávat z kapitálové hodnoty pojištění rizikové pojistné, počáteční a správní náklady a poplatky vyplývá z bodu 2.5 Doplňkových pojistných podmínek).

Pokud Navrhovatel souhlasí se závěrem finančního arbitra o absolutní neplatnosti Pojistné smlouvy, ale nesouhlasí s důvody, pro které finanční arbitr dovodil neplatnost Pojistné smlouvy, odkazuje finanční arbitr na rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 9. 1. 2014, sp. zn. I. ÚS 191/12, ve spojení s rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 3. 11. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1564/2010, ve kterém soud judikoval, že „[z]a nedůvodnou pak považuje dovolací soud námitku dovolatele, že se odvolací soud nevypořádal se závěrem soudu prvního stupně, že smlouva o půjčce je neplatná i podle ustanovení § 196a odst. 3 obch. zák. Shledal-li totiž odvolací soud neplatnost smlouvy o půjčce z důvodů podle ustanovení § 196a odst. 1 obch. zák. nebylo pro rozhodnutí ve věci potřebné, aby zkoumal, zda je neplatná i z jiného důvodu“ a dále též na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11. 6. 2002, sp. zn. 29 Odo 705/2001, ve kterém soud judikoval, že „[o]tázka právního posouzení skutkových zjištění, která soud učinil, je pouze věcí soudu, přičemž soud není vázán právními závěry, které z těchto skutkových zjištění učinil účastník řízení. Jestliže tedy soud dospěl k tomu závěru, že tvrzení žalované o neplatnosti smlouvy je důvodné, není již rozhodující, že shledal jiný důvod neplatnosti, než ke kterému dospěla žalovaná. Jinými slovy, jestliže soud prvního stupně ze skutkových zjištění o obsahu posuzované smlouvy dovodil, že těmto skutkovým zjištěním je třeba přiřadit jako důvod neplatnosti smlouvy neurčitost předmětu plnění, nikoli nemožnost plnění (jak kvalifikovala uvedená skutková tvrzení žalovaná), nelze mu vytýkat nesprávné právní posouzení z hlediska porušení zásady koncentrace řízení. Jak správně uvedl odvolací soud, právní závěry žalované nejsou pro posouzení jejích námitek rozhodné. Rozhodná jsou pouze její skutková tvrzení a tato tvrzení závěr, že je smlouva neplatná, obsahovala“.

Vzhledem k výše uvedenému již finanční arbitr považuje za rozporné se zásadou procesní ekonomie, aby se detailně vypořádával s argumentací Navrhovatele o rozporu obsahu Pojistné smlouvy s vůlí Instituce a s tvrzenými vadami předsmluvní fáze, případně s dalšími tvrzeními, která Navrhovatel uvedl pro absolutní neplatnost Pojistné smlouvy, neboť finanční arbitr dovodil neplatnost již pro neurčitost nákladové struktury a další zjištění by již neměla žádný vliv na závěr o absolutní neplatnosti Pojistné smlouvy.

6.3 K námitce nezjištění skutkových okolností a neopatření dalších podkladů

K námitce Navrhovatele, že finanční arbitr neopatřil podklady ke kampani „Takové lepší spoření“ finanční arbitr odkazuje, že při svém rozhodování vycházel z podkladů předložených Navrhovatelem a Institucí, ať již samostatně nebo na jeho vyžádání, tyto shromážděné podklady považoval za dostačující pro rozhodnutí ve věci určení neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení z absolutně neplatné Pojistné smlouvy. Finanční arbitr opakuje, že Navrhovatel nijak nekonkretizoval, zda byl v rámci dané kampaně osloven a kým, jaké informace mu byly v rámci této kampaně předány, jaké konkrétní informace by měl finanční arbitr zjišťovat, co by tyto informace měly prokazovat v daném konkrétním vztahu Navrhovatele s Institucí a jak by tato zjištění ovlivnila rozhodnutí ve věci, případně jak by obecné informace o marketingové kampani bez konkrétní návaznosti na vztah Navrhovatele s Institucí mohly prokázat tvrzené úmyslné jednání Instituce, případně tvrzený rozpor námítky promlčení s dobrými mravy. Finanční arbitr odkazuje, že nadbytečnost opatřování Navrhovatelem požadovaných podkladů odůvodnil již v kapitole 5.4.4 Nálezu.

Navrhovatel v řízení před vydáním Nálezu nenavrhoval svědecké výpovědi osob, jak činí v podaných Námitkách. Navrhovatel současně neidentifikoval osoby, které mají být vyslechnuty, a nesdělil, jaké skutkové okolnosti by jejich výpověď ve vztahu k Pojistné smlouvě měla prokazovat a jakým způsobem by tato případná zjištění měla ovlivnit rozhodnutí ve věci.

Finanční arbitr odkazuje na § 52 správního řádu, který stanoví, že správní orgán není návrhy účastníků vázán („*Účastníci jsou povinni označit důkazy na podporu svých tvrzení. Správní orgán není návrhy účastníků vázán, vždy však provede důkazy, které jsou potřebné ke zjištění stavu věci*“).

Finanční arbitr odmítá námitku Navrhovatele o nedostatečně zjištěném skutkovém stavu jako nedůvodnou a shledává za nadbytečné dále zjišťovat identifikační údaje osob, které Navrhovatel navrhuje vyslechnout v námitkovém řízení, když učiněná skutková zjištění, která byla podkladem pro rozhodnutí, mají oporu ve shromážděných podkladech a umožňují věc komplexně posoudit. Finanční arbitr v odůvodnění Nálezu popsal, na základě jakých skutkových zjištění vyplývajících z předložených podkladů dospěl k učiněným závěrům, současně své právní závěry řádně odůvodnil a podložil judikaturou obecných soudů.

K námitce Navrhovatele o nezjištění přesné výše zaplaceného pojistného finanční arbitr odkazuje, že důkazy by především měl předkládat ten účastník řízení, který se něčeho dovolává. Zákon o finančním arbitrovi neukládá, aby finanční arbitr vyžadoval doklady pouze po Instituci a nikoliv po Navrhovateli, naopak podle § 10 odst. 1 písm. d) zákona o finančním arbitrovi má návrh na zahájení řízení obsahovat důkazy, tj. zákon o finančním arbitrovi počítá s tím, že Navrhovatel bude skutečnosti aktivně dokládat.

Finanční arbitr chápe procesní opatrnost Navrhovatele, který dále platil pojistné do Pojistné smlouvy, o které je přesvědčen, že je neplatná, ale vzhledem k tomu, že toto je procesní rozhodnutí Navrhovatele, je třeba, aby Navrhovatel vzal na vědomí i jeho důsledky, tj. pokud Navrhovatel stále pojistné v době vydání Nálezu platil, je nezbytné, aby ho po každé platbě sám bez výzvy dokládal. Finančnímu arbitrovi není známa jakákoliv překážka bránící Navrhovateli, aby potvrzení o každé platbě pojistného finančnímu arbitrovi zaslal.

Finanční arbitr nemůže u rozhodování o výši bezdůvodného obohacení presumovat, že Navrhovatel platí pojistné, ale může pouze přiznat bezdůvodné obohacení, které bylo v řízení prokázáno. Samotná skutečnost, že pojištění sjednané Pojistnou smlouvou trvá, jakkoliv neprokazuje skutečnost, že Navrhovatel platí pojistné, neboť finanční arbitr z úřední činnosti ví, že pojistník nemusí platit pojistné mnoho měsíců, než dojde k zániku pojištění pro neplacení, nebo se pojistník může s pojistitelem dohodnout na splátkovém kalendáři (tj. být v platbách pojistného v prodlení, aniž by to bylo spojeno se zánikem pojištění) nebo může pojistná smlouva přejít do redukce, tj. stavu, kdy pojistník není povinen platit pojistné.

Ustanovení § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi říká, že „*[p]ři svém rozhodování vychází arbitr ze skutkového stavu věci*“, není však možný jiný výklad, než ten, že při svém rozhodování vychází arbitr z doloženého stavu věci.

Finanční arbitr uzavírá, že rozhodl věcně správně, když přiznal Navrhovateli jen vydání bezdůvodného obohacení, které bylo prokázáno k datu vydání Nálezu.

6.4 K úmyslu Instituce se bezdůvodně obohatit a k souladu námitky promlčení s dobrými mravy

Argumentaci Navrhovatele, že se Instituce na jeho úkor obohatila úmyslně a že vznesla námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy, finanční arbitr uceleně vypořádal již v kapitole 5.5 Nálezu, na kterou odkazuje.

Finanční arbitr setrvává na závěru, že v řízení nezjistil, že by se Instituce nechovala v souladu s Pojistnou smlouvou, kterou považovala za platnou, nebo že by nebyla připravena Navrhovateli plnit v případě nastalé pojistné události. Instituce vyplatila Navrhovateli na základě jeho žádosti mimořádný výběr z kapitálové hodnoty pojištění.

Navrhovatel své tvrzení, že Instituce měla úmysl, ať přímý nebo nepřímý, se bezdůvodně obohatit na úkor Navrhovatele, ničím nedoložil.

Finanční arbitr opakovaně odmítá jako nedůvodnou námitku Navrhovatele, že úmysl Instituce bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele lze dovodit v souvislosti s úředním sdělením České národní banky ze dne 2. 5. 2012 publikovaném dne 14. 5. 2012, když vydané úřední sdělení není způsobilé jakkoli prokázat tento úmysl Instituce, resp. nedokazuješ ničeho ve vztahu Navrhovatele s Institucí.

Protože z předložených podkladů nevyplývá, že by Instituce uzavřela úmyslně neplatnou Pojistnou smlouvu, dobrá víra Instituce o tom, že přijaté pojistné je jejím majetkem, trvá až do pravomocného rozhodnutí, že Pojistná smlouva je neplatná.

Stejně tak finanční arbitr ani po opakovaném posouzení jednotlivých Navrhovatelem tvrzených důvodů, proč by měla námitka promlčení vznesená Institucí být v rozporu s dobrými mravy, nezjistil, že by v tomto případě nastaly výjimečné okolnosti, které by měly takovou intenzitu, aby zavdaly příčinu k odepření práva vznést námitku promlčení.

Finanční arbitr odkazuje, že smyslem institutu promlčení je přispět právní jistotě (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3825/2011: „.....*neboť institut promlčení přispívající k jistotě v právních vztazích je institutem zákonným, a tedy použitelným ve vztahu k jakémukoliv právu, které se podle zákona promlčuje.*“ Promlčení tedy slouží v dlouhodobých smluvních vztazích právní jistotě, mimo jiné tím, že brání tomu, aby bylo ekonomicky velmi výhodné platnost smluvního vztahu zpochybnit.

Navrhovatel je tou stranou, která se dovolává určení neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení. Ustanovení § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi sice stanoví, že „*řízení se zahajuje na návrh navrhovatele*“, nicméně žádné ustanovení zákona o finančním arbitrovi neukládá, že výsledek musí být pro navrhovatele příznivý, ba naopak podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi „*a]rbitr je povinen rozhodovat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy*“, tudíž výsledek řízení pro navrhovatele může být i negativní (např. navrhovatel obdrží méně, než instituce nabízela smírně, navrhovatel obdrží z titulu bezdůvodného obohacení nižší částku než kolik by činilo odkupné, kdyby pojistná smlouva byla platná apod.).

Finanční arbitr neshledává důvod měnit své závěry z Nálezu a opakuje, že nezjistil úmysl Instituce bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele a neshledal námitku promlčení, kterou vznesla Instituce, za rozpornou s dobrými mravy.

6.5 K vydání bezdůvodného obohacení

Jelikož podle § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi není finanční arbitr vázán návrhem a aktivně opatřuje důkazy, vyzval oba účastníky sporu, aby předložili v průběhu řízení o námitkách aktualizované informace o zaplaceném pojistném.

Z výpisů uhrazeného pojistného předloženého Institucí i Navrhovatelem shodně vyplývá, že Navrhovatel od 10. 10. 2018 uhradil dalších pět plateb pojistného v celkové výši 9.500 Kč (ve výpočtu 5 plateb pojistného ve výši 1.900 Kč dne 12. 11. 2018, 10. 12. 2018, 10. 1. 2019, 11. 2. 2019 a 11. 3. 2019). Žádné další platby pojistného Navrhovatel ani Instituce nedoložili.

K argumentaci Navrhovatele, že při zúčtování v režimu § 457 starého občanského zákoníku není námitka promlčení přípustná, finanční arbitr odkazuje na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2007, sp. zn. 33 Odo 791/2005, které potvrzuje, že právo na vydání bezdůvodného obohacení (resp. povinnost k vydání bezdůvodného obohacení) vzniká oběma stranám neplatné smlouvy a okamžik ke kterému se staví běh promlčecí doby práva na vydání bezdůvodného obohacení každé ze stran, se posoudí podle § 112 starého občanského zákoníku: „*Podle § 112 obč. zák. nastává stavení promlčecí doby, je-li v promlčecí době (t.j. nejpozději v její poslední den) uplatněno právo u soudu anebo u jiného příslušného orgánu. K uplatnění práva u soudu přitom dochází většinou žalobou na plnění*

podle § 79 odst. 1 a § 80 písm. b) o. s. ř., popř. vzájemnou žalobou podle § 97 odst. 1 o. s. ř. či projevem žalovaného směřujícím k uplatnění pohledávky k započtení vůči žalobci ve smyslu § 98 o. s. ř. Protože vzájemná žaloba je rovněž žalobou, platí pro ni vše, co občanský soudní řád spojuje s tímto procesním úkonem (zejména v § 79 až § 83 o. s. ř.). S podáním vzájemné žaloby jsou proto spojeny také hmotněprávní účinky zahájení řízení, včetně stavení běhu promlčecích dob, ledaže zákon stanoví jinak. V občanskoprávních vztazích ke stavení promlčecí doby dochází zásadně dnem podání vzájemné žaloby u soudu, na rozdíl od obchodních věcí, kde platí speciální úprava obsažená v § 404 odst. 1 obch. zák. (k tomu srovnej usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. června 2007, sp. zn. 33 Odo 611/2005). Podle § 457 obč. zák. je-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal. Ze zákona tak vzniká synallagmatický závazek, v němž je povinnost obou stran k plnění na sebe vzájemně vázána. Každému z účastníků zrušené nebo neplatné smlouvy se tak zakládá právo na vydání toho, co druhé smluvní straně poskytl a povinnost vrátit plnění, které sám podle takové smlouvy obdržel. Občanský zákoník pro tento případ nemá samostatnou úpravu otázky promlčení ani stavení promlčecí doby tohoto synallagmatického závazku; proto se použijí ustanovení § 107 obč. zák. a § 112 obč. zák. [...] Na základě neplatné smlouvy o nájmu nebytových prostor ze dne 21. 1. 1991 se žalobkyni dostalo finančního plnění a žalovaná získala možnost užívat její nemovitost. Nebylo však namístě aplikovat § 107 odst. 3 obč. zák., jelikož v dané věci stojí proti sobě dvě práva na peněžité plnění, tedy dvě promlčitelná práva. Na straně žalované je to právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení ve výši finanční částky poskytnuté žalobkyni žalovanou na nájemné, na straně žalobkyně právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení spočívající v náhradě za užívání nemovitosti žalovanou (srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. ledna 2003, sp. zn. 33 Odo 773/2002 a usnesení ze dne 13. prosince 2005, sp. zn. 29 Odo 951/2003).“

Požadavek Navrhovatele, aby finanční arbitr nejprve zúčtoval veškeré vzájemné pohledávky bez zohlednění vznesené námitky promlčení, nenachází oporu v právní úpravě, ani dostupné judikatuře.

Pokud by takto finanční arbitr postupoval, popřel by smysl a účel institutu promlčení práva, který má věřitele motivovat uplatnit svá práva včas a nedůvodně nenavodit stav nejistoty po mnoha letech, a zejména pak skutečnost, že jednotlivá (opakující se) plnění se promlčují v samostatných lhůtách. Navrhovatelem požadovaným postupem by došlo k nedobrovolnému faktickému „plnění“ na již promlčený dluh, a to v situaci, kdy smluvní strana namítla promlčení a finanční arbitr nemůže ze zákona promlčené právo přiznat (§ 100 odst. 1 starého občanského zákoníku). Dlužník jistě může plnit na již promlčený dluh, neboť ten sám o sobě svým promlčením nezaniká, avšak může tak učinit pouze sám a dobrovolně - ani finanční arbitr mu nemůže autoritativně uložit povinnost plnit nevyhahatelný dluh.

Na tomto závěru proto nemůže nic změnit fakt, že finanční arbitr provádí zúčtování sám z úřední povinnosti, tedy aniž by se Instituce domáhala vrácení svého plnění na neplatnou smlouvu. Finanční arbitr nemůže Instituci autoritativně uložit povinnost plnit na dluh, který je nevyhahatelný.

Finanční arbitr dále odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 29 Odo 52/2002, rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2007, sp. zn. 33 Odo 791/2005, z nichž vyplývá, že při vzájemném vypořádání plnění z neplatné smlouvy v režimu § 457 starého občanského zákoníku je námitka promlčení zásadně přípustná, soud k ní nepřihlédne pouze tehdy, pakliže by nemohl promlčení namítat druhý účastník (vlastnické právo).

Tak například rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 12. 4. 2016, sp. zn. 20 Cdo 4739/2015, předpokládá: „K námitce promlčení Nejvyšší soud také již opakovaně konstatoval, že jde-li o vrácení plnění z neplatné smlouvy, vyplývá synallagmatický vztah ze zákona. V takovém případě se uplatní ustanovení § 107 odst. 3 obč. zák., jehož smyslem je zachování

rovnováhy práv obou smluvních stran neplatné smlouvy (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2012, sp. zn. 28 Cdo 3041/2010).“ Nejvyšším soudem odkazované rozhodnutí judikuje, že „[z] výše uvedeného pro posuzovaný případ plyne, že pokud si účastníci podle kupní smlouvy ze dne 6. 10. 2002 plnili (prodávající převzali kupní cenu a kupující převzal předmětný automobil), vznikl mezi nimi synallagmatický závazek ze zákona dle § 457 obč. zák., a obě strany byly povinny si tato plnění vzájemně vrátit. Na charakteru jejich synallagmatického závazku nic nemění ani okolnost, že předmětný automobil byl vrácen nikoliv prodávajícímu, ale vlastníku, tj. okradenému M. B. (resp. jeho pojišťovně). Tímto "vrácením" předmětného automobilu žalobce splnil svou povinnost vyplývající ze synallagmatického závazku. Jelikož vlastnické právo M. B. se v souladu s § 100 odst. 2 obč. zák. nepromlčuje, nemohl podle § 107 odst. 3 obč. zák. P. Č. ani žalobce vznést námitku promlčení. Z téhož důvodu nemohou promlčení namítat ani žalovaní. Protože žalovaným námitka promlčení nepřísluší, je pro posouzení věci nerozhodné, zda k promlčení práva skutečně došlo, tedy i to, zda objektivní promlčecí doba marně uplynula.“, výkladem a contrario tedy platí, že v případě, že je žalovaný oprávněn vznést námitku promlčení a učiní-li tak, musí se soud promlčením při zúčtování zabývat. Obdobně se Nejvyšší soud vyjádřil například v rozhodnutí ze dne 8. 8. 2016, sp. zn. 28 Cdo 2327/2016.

Ze všech citovaných rozhodnutí vyplývá, že v případě neplatné smlouvy, na jejímž základě si strany poskytly (průběžně poskytovaly) peněžité plnění, vzniká oběma smluvním stranám právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení odpovídající poskytnutým peněžním prostředkům v režimu § 107 starého občanského zákoníku; přitom právo na vydání peněžitého plnění z neplatné smlouvy představuje právo, které se promlčuje, a není v takovém případě na místě aplikace § 107 odst. 3 starého občanského zákoníku.

Z dostupné soudní judikatury nevyplývá, že by při vzájemném zúčtování neměl finanční arbitr zúčtovat pouze nepromlčená práva na vydání bezdůvodného obohacení, resp. že by měl provádět zúčtování na již promlčená práva.

Finanční arbitr v Nálezu vypořádal námitku promlčení nároků Navrhovatele, kterou Instituce důvodně vznesla tak, že za mezní datum rozhodné pro promlčení stanovil den 13. 11. 2014, tj. tři roky před podáním návrhu na zahájení řízení před finančním arbitrem.

Finanční arbitr odmítá argumentaci Instituce o použití dvouleté subjektivní promlčecí doby ve vztahu k právu Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení, když finanční arbitr nemá za prokázanou dřívější vědomost Navrhovatele o konkrétní výši stržených nákladů, dříve než k březnu roku 2017, kdy Instituce Navrhovatele informovala výročním dopisem o výši stržených nákladů, rizikovém pojistném a aktuální výši odkupného. Navrhovatel se tak teprve na základě výročního dopisu v roce 2017 dozvěděl o veškerých skutkových okolnostech týkajících se bezdůvodného obohacení Instituce. Ze samotné smluvní dokumentace přitom žádné konkrétní informace o nákladovosti produktu nevyplývají.

Finanční arbitr v Nálezu shledal jako důvodnou i námitku promlčení, kterou v řízení vznesl Navrhovatel k mimořádnému výběru ve výši 44.717 Kč vyplacenému dne 16. 12. 2014 Institucí, jehož promlčecí doba marně uplynula v prosinci 2017.

Protože v daném případě je plnění vyplacené Institucí Navrhovateli na základě neplatné Pojistné smlouvy promlčené, nemohl v daném případě finanční arbitr zúčtovat tento mimořádný výběr s nepromlčeným pojistným ve smyslu rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2004, sp. zn. 29 Odo 52/2002.

K námitce Instituce, že není pasivně legitimována k vydání bezdůvodného obohacení ve výši odpovídající počátečním nákladům, protože tuto částku Instituce vyplatila pojišťovacímu zprostředkovateli za sjednání Pojistné smlouvy, finanční arbitr odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2009, sp. zn. 33 Odo 1615/2006: „[j]iž v rozsudku ze dne 5. května 2005, sp. zn. 33 Odo 351/2004, Nejvyšší soud přijal závěr, že pouze účastníci neplatné smlouvy jsou věcně legitimováni k podání žaloby na vydání bezdůvodného obohacení podle ustanovení § 457 obč. zák., a to bez ohledu na skutečnost, zda v souvislosti s plněním z této smlouvy došlo k bezdůvodnému obohacení i na úkor někoho

jiného. Věcná legitimace (ať už aktivní nebo pasivní) je tedy dána pouze na straně účastníků smlouvy.“, který potvrzuje, že v případě rozhodování o vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy je pasivně legitimovaným subjektem právě Instituce, jako smluvní strana.

S ohledem na zjištěné další platby pojistného finanční arbitr mění svůj závěr z Nálezu ve smyslu, že Instituce je povinna vydat Navrhovateli bezdůvodné obohacení ve výši 97.700 Kč, která odpovídá nepromlčenému pojistnému uhrazenému na základě neplatné Pojistné smlouvy.

Protože Navrhovatel ani Instituce nevznesli žádné další námitky do úroku z prodlení, finanční arbitr odkazuje na kapitolu 5.6 Nálezu, kde detailně vysvětlil, kdy se Instituce dostala do prodlení s vydáním bezdůvodného obohacení, jakož i to, že částečného promlčení nároku Navrhovatele má vliv i na úrok z prodlení.

7 K výrokům rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr nezjistil, že by v řízení o určení neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy rozhodl věcně nesprávně z důvodů namítaných Navrhovatelem a Institucí, a setrvává tak na svém právním závěru, že Pojistná smlouva je neplatná a potvrzuje výrok I. Nálezu, v kterém shledal absolutní neplatnost Pojistné smlouvy.

S ohledem na skutečnost, že pojištění trvá a Navrhovatel od listopadu 2018 do března 2019 uhradil dalších pět plateb pojistného, rozhodl finanční arbitr o změně výroku II. Nálezu tak, aby zohlednil i pozdější platby pojistného, kterými se Instituce na úkor Navrhovatele obohatila. Navrhovatel tak má nárok na vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy ve výši 97.700 Kč odpovídající nepromlčenému pojistnému se zákonným úrokem z prodlení. Ve zbývající části finanční arbitr návrh Navrhovatele zamítl z důvodu promlčení, proto finanční arbitr potvrzuje výrok III. Nálezu.

Protože 10 % z částky, kterou finanční arbitr přiznal Navrhovateli, nepřevyšuje minimální sazbu sankce podle § 17a zákona o finančním arbitrovi, potvrzuje finanční arbitr výrok IV. Nálezu o uložení sankce Instituci ve výši 15.000 Kč.

Na základě výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výrocih tohoto rozhodnutí.

Poučení:

Rozhodnutí o námitkách je podle § 16 odst. 4 zákona o finančním arbitrovi konečné. Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručený nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci (v případě, že bylo vydáno rozhodnutí o námitkách, nabývá nález právní moci dnem doručení rozhodnutí o námitkách – pozn. finančního arbitra).

Podle § 244 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), rozhodl-li správní orgán podle zvláštního zákona o sporu a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení. Podle § 247 odst. 1 občanského soudního řádu musí být žaloba podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce 28eggh
Instituce – datová schránka zástupce 5pcgssn

